

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

МАТУСЕВИЧ АЛІНА ЛЕОНІДІВНА

УДК 342.95

**ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ І
СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор

Кобзар Олександр Федорович,

Київський інститут Національної гвардії України,

начальник факультету забезпечення державної безпеки

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Бюро економічної безпеки України,

керівник Департаменту організації забезпечення діяльності

доктор юридичних наук, професор

Коваленко Андрій Васильович,

Департамент превентивної діяльності Національної поліції України,

заступник начальника Департаменту – начальник управління

організації діяльності підрозділів реагування патрульної поліції

Захист відбудеться «24» грудня 2024 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03037, м. Київ, проспект Повітряних Сил, 31

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «20» листопада 2024 року

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність тематики захисту прав і свобод дитини в Україні є надзвичайно високою, оскільки на сьогоднішній день існує значна загроза відповідному інституту як ззовні країни – в результаті збройної агресії, так і з урахуванням внутрішніх факторів і чинників, котрі формуються в умовах дитячої безпритульності та інших соціально-деструктивних факторів. Саме тому це питання потребує комплексного опрацювання та врахування всіх деструктивних факторів крізь призму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні з метою подальшої імплементації в національне законодавство.

Інститут захисту прав і свобод дитини в Україні є досить розгалуженим і поширюється на цілу низку сфер правовідносин, а коло суб'єктів, що забезпечують захист прав і свобод дітей, пронизує систему державного управління від найвищих органів державної влади, до регіональних і місцевих структурних підрозділів, до кола компетенції яких відносяться фрагментарні методи та способи захисту прав і свобод дитини в Україні.

Одним із найбільш деструктивних факторів, що прямо та опосередковано впливає на рівень захисту прав і свобод дитини в Україні є широкомасштабна збройна агресія росії проти України, котра пронизує всі сфери соціального буття та ставить під загрозу саму сутність прав і свобод людини і громадянина, а також містить в своїй поліваріативності аспекти, що загрожують, серед іншого, й правам дітей.

Загалом сукупність соціальних чинників і факторів, триваюча збройна агресія росії, факти порушення прав і свобод дитини, що полягають в незаконному вивезенні українських дітей закордон, а також обставини та ситуації, в яких українські діти залишаються сиротами та безхатками в результаті триваючих бойових дій зумовлюють потребу в комплексному теоретико-правовому опрацюванні питань, пов'язаних із дією механізму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблематику адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні досліджували науковці та практики, що висвітлено в значній кількості наукових і аналітичних публікацій, а також судовій статистиці, практиці діяльності окремих органів державної влади, до кола компетенції яких відноситься захист прав і свобод дітей. Теоретико-методологічну основу дисертаційного дослідження склали роботи таких вітчизняних вчених: Б. Андрусишина, В. Бабкіна, О. Бабкіної, О. Богінча, І. Бухтіярової, О. Джафарової, О. Дрозда, О. Кобзаря, А. Коваленка, Н. Коломоець, Н. Крестовської, Л. Луценко-Миськів, А. Манжули, Н. Оніщенко, Н. Опольської, Р. Сербина, Є. Соболя, Л. Сороки, С. Сунегіна, С. Стоєцького, Р. Шаповала, Ю. Шемшученка тощо.

Водночас, оскільки сьогодні створює нові умови та формує новітній, більш ускладнений проблематикою бойових дій вимір захисту прав і свобод дитини в Україні, напрацьовані наукові результати потребують доктринальної систематизації та актуалізації крізь призму проблем сьогоднішнього та інноваційних поглядів дослідників на зміст проблематики захисту прав і свобод дитини в Україні. Не меншу

потребу в актуалізації наукових напрацювань складає також перспектива членства України в Європейському Союзі, що потребує суттєвих зусиль державницького, а також законодавчого та наукового сегментів в аспекті внесення до українського законодавства змін і доповнень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація узгоджується з положеннями Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021, Національної молодіжної стратегії до 2030 року, затвердженої Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021, Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1027-р. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у здійсненні комплексної характеристики особливостей адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, а також напрацюванні шляхів вдосконалення чинного законодавства в зазначеній сфері суспільних відносин.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання ряду дослідницьких завдань, серед яких зокрема:

- надати характеристику поняттю та сутності адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини;
- дослідити права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правового захисту;
- встановити поняття, особливості та окремі аспекти правового регулювання захисту прав і свобод дитини в Україні;
- характеризувати напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні;
- дослідити систему й повноваження суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини;
- вивчити місце та роль Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини;
- визначити вплив міжнародного законодавства на механізм адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні;
- схарактеризувати особливості функціонування адміністративно-правового механізму в контексті протидії викраденню дітей.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері захисту прав і свобод дитини в Україні.

Предмет дослідження – особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Методи дослідження. У дисертації було використано низку методів і комплексів методологій, що застосовуються в загальносоціальних науках, а також у юридичних дисциплінах і дозволяють якомога більш змістовно зрозуміти правову

сутність юридичних явищ і процесів. Застосований комплекс методів уможливив знаходження відповідей на питання, пов'язані з предметом і об'єктом дослідження, а також деталізацію та визначення науково-практичного змісту відповідних висновків. В основу дослідження покладено: *діалектичний* метод (котрий став у нагоді під час надання характеристики основним явищам і поняттям, пов'язаним із адміністративно-правовим захистом прав свобод дитини в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 3.1), *спеціально-юридичний* метод (що уможливив аналіз термінів і понять пов'язаних із процедурою правозастосування (підрозділи 1.2, 1.3, 2.2, 2.3), *теоретико-юридичний* метод (було застосовано в процесі аналізу основних термінів і юридичних явищ, спираючись на позиції й думки учених і дослідників (підрозділи 1.1, 2.1, 3.1), *системний* метод (під час формування почерговості аналізу юридичних явищ і елементів дослідження, формування його плану, а також викладу матеріалу структурних елементів (використано у всіх підрозділах дисертації), *формально-логічний* метод (було використано для аналізу всіх юридичних явищ як соціально-правових процесів (розділ 1, підрозділи 2.2, 2.3, 3.2), *інституційно-функціональний* метод (було застосовано під час аналізу функціонування різних суб'єктів правозахисту дитини в Україні та визначення меж їх компетенції (підрозділ 2.2.), *порівняльно-правовий* метод (що уможливив проведення паралелей і точних правових особливостей між функціонуванням національної системи захисту прав і свобод дитини та аналогічної – на міжнародному рівні (розділ 3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є одним із перших в Україні комплексних досліджень адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини, що базується на аналізі національного та міжнародного законодавства, а також позиціях і думках учених, дослідників, а також практичних матеріалах. В результаті проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення й висновки, запропоновані особисто здобувачем, зокрема:

уперше:

- сформульовано авторську дефініцію поняття «адміністративно-правова охорона прав дитини» як системи заходів, які здійснюються уповноваженими державними органами, інститутами громадянського суспільства, приватними особами, які спрямовані на належну реалізацію прав дитини, створення належних умов її всебічного розвитку та протидію процесам детермінації її порушень. Крім цього надано авторську дефініцію поняття «адміністративний захист прав дитини» як системи дій, які здійснюються уповноваженими державними органами, інститутами громадського суспільства, приватними особами і спрямовані на відновлення вже порушених прав дитини;

- з'ясовано особливості адміністративно-правового механізму протидії викраденню дітей, який полягає в необхідності посилення державою превентивних методів щодо викрадення дітей, а також у вжитті заходів, спрямованих на забезпечення ефективної роботи державних структур, міжнародних організацій, недержавних організацій стосовно дотримання положень протидії викраденню дітей, передбачених національним законодавством та нормами міжнародного права, а також впровадження національної програми з протидії торгівлі людьми;

- визначено напрями адміністративно-правового захисту, які диференційовано за ознакою сфери застосування (внутрішньо/зовнішньодержавний захист прав і

свобод дитини; адміністративно-правовий захист прав дитини в сім'ї, освітньому середовищі тощо) та контекстом в якому діють (права дитини, свободи дитини). Зазначений підхід, на думку автора має бути основою організаційно-управлінського та інституційного підходів до формування стратегічних документів, що укладаються в Україні з метою захисту прав і свобод дитини;

удосконалено:

– розуміння поняття міжнародного співробітництва в протидії викраденню дітей як учинення певних дій, створення нормативно-правових актів, утворення інституцій, розробку різноманітних форм спільної та тісної діяльності із протидії викраденню дітей в транснаціональному просторі;

– теоретичне уявлення про принцип найкращого забезпечення інтересів дитинства в системі освіти, котрий впливає на захист інтересів дітей-сиріт та дітей, які перебувають у несприятливих умовах існування та потребує визначення на законодавчому рівні (у частині фінансування витрат закладів освіти на утримання дітей-сиріт та прирівняних до них категорій за окремим кодом (статтею) у першочерговому порядку і повному обсязі відповідно до встановлених нормативів);

– розуміння сутності та змісту механізму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, котрий є комплексним теоретико-правовим і правозастосовним явищем, що спрямовується на утвердження демократичних принципів і принципів правової держави в частині забезпечення ролі та місця дитини в суспільстві як рівноправної його соціальної одиниці;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння того, що роль окремих інституцій у реалізації окреслених напрямів адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні є визначальною, оскільки всі вони діють з однією метою, створені для реалізації різних завдань, котрі складають напрями досягнення єдиної мети;

– наукова позиція про те, що система суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні складається з вищих органів державної влади, котрі в межах своєї компетенції впливають на формування державної політики в сфері захисту прав і свобод дитини в Україні, а галузевий рівень відповідних органів здійснює свою діяльність за предметним принципом – одні з них забезпечують захист прав дітей-сиріт, інші – захист соціальних прав дитини тощо;

– аргументи щодо змісту та ролі судової практики на підставі структурованих основних та найбільш проблемних питань під час застосування судами процедури повернення дітей до місця їх постійного проживання чи поновлення права доступу або піклування над дітьми свідчить про те, що ефективність такого позову є високою, з огляду на результативність роботи відповідного інституту.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення, пропозиції, рекомендації та висновки як теоретико-правового, так і прикладного змісту використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення концептуальних проблем, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини в Україні, а також функціонування суб'єктів, що провадять таку діяльність (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *практичній діяльності* – для вдосконалення та підвищення ефективності

функціонування суб'єктів захисту та охорони прав дитини в Україні, що покладається та відображається у функціонуванні органу державної влади – Національної поліції України;

– *освітньому процесі* – основні теоретичні та практичні висновки дисертаційного дослідження можуть стати основою або доповненням до матеріалів (курсів лекцій, навчальних програм у цілому чи програм семінарських занять) таких навчальних дисциплін як «Адміністративне право України», «Адміністративний процес», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю», «Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції», «Управління підрозділами Національної поліції» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Ключові положення дисертації, висновки й рекомендації оприлюднено на міжнародних науково-теоретичних конференціях, а саме: «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.), «Актуальні проблеми взаємодії правової науки та практики її застосування» (м. Київ, 16–17 березня 2022 р.), «Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України» (м. Київ, 19-20 жовтня 2022 р.), «Правові проблеми та сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 25–26 січня 2023 р.), «Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення» (м. Київ, 13–14 березня 2023 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 197 сторінок. Список використаних джерел складається зі 191 найменування і займає 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслено мету й завдання, об'єкт і предмет, а також методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію матеріалів дослідження, структуру й обсяг роботи.

Розділ 1 «Загальноправові основи адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та сутність адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини»* обґрунтовується позиція про те, що аналізуючи законодавство України у сфері захисту прав та свобод дитини, варто відзначити наявність позитивних змін, які мають соціально-правову природу. Поряд з чималими зрушеннями залишився ряд проблемних питань, які вказують на необхідність удосконалення законодавчого забезпечення захисту прав дитини. Існують норми законодавчих актів, які «не спрацьовують», або не в повній мірі відповідають Конвенції про права дитини.

Джерелом у системі захисту прав і свобод дитини є норми права. Вони займають особливе місце в системі захисту, оскільки регламентують порядок дій

державних органів, посадових осіб, фізичних та юридичних осіб у сфері захисту прав дитини, закріплюють можливість використання державного примусу.

На думку автора сутність адміністративно-правового захисту, як чітко визначеного в законодавстві України правового режиму, що безпосередньо впливає на можливість забезпечення сталого дотримання нормативно визначених і сталих елементів правового статусу дитини в Україні, полягає у створенні державою загалом, і органами правопорядку зокрема, таких соціально-правових умов, у яких порушення прав і свобод дитини є неприпустимим, неможливим і таким, за вчинення якого, неминуче настає юридична відповідальність.

У підрозділі 1.2 *«Права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правового захисту»* доводиться, що важливим в удосконаленні механізму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини є забезпечення соціально-правового формулювання феномену дитинства як важливого етапу становлення свідомості молодого громадянина, що в подальшому впливатиме на можливість та бажання виконання ним покладених обов'язків щодо розвитку та захисту своєї держави.

Аналіз наукових підходів до визначення прав і свобод дитини, як об'єкта адміністративно-правового захисту дозволяє обґрунтувати позицію про те, що об'єктами адміністративно-правового захисту є ті правовідносини, що пов'язані зі статичною можливістю втілити в життя визначене законодавством України право чи реалізувати свободу в умовах неможливості їх порушення іншими особами. В цьому контексті чітко розглядається можливість та реальний спосіб реалізації превентивної функції щодо поглиблення знань дітей про можливості правореалізації ними визначених законодавством прав і свобод, що укріпить механізм адміністративно-правової охорони реалізації таких прав.

Адміністративно-правова охорона прав і свобод дитини може охоплювати інститут адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень щодо дитини, а також адміністративно-правові процедури та відповідну адміністративну юрисдикційну діяльність, пов'язану з правореалізацією прав і свобод дитини, як нею самою, так і уповноваженими на це особами.

У підрозділі 1.3 *«Поняття, особливості та окремі аспекти адміністративно-правового регулювання захисту прав і свобод дитини в Україні»* обґрунтовано, що міжнародні нормативно-правові акти більш стійко та системно забезпечують права і свободи дитини в будь-яких правових умовах, що, в свою чергу, дозволяє свідчити про інституційність та стійкість даної системи в контексті довгострокової перспективи, задекларовані демократичними цінностями в конкретній державі.

Співвідношення норм європейського права та національного українського законодавства є досить гострим питанням, зокрема в світлі української євроінтеграції, а права і свободи дитини, як комплексна теоретико-правова та практична категорія, мають бути оптимізовані на високому демократичному рівні з урахуванням всіх особливостей європейського законодавства у спосіб приведення у відповідність національних нормативно-правових актів до нього.

У контексті дії правового режиму воєнного стану в Україні важливою є інформаційна політика щодо запобігання деструктивному впливу збройної агресії росії на українській соціум. Зокрема такому деструктивному впливу піддаються молоді представники українського населення, а саме діти, й висвітлення окремих,

більш делікатних аспектів і наслідків незаконного російського вторгнення на територію України, може сприяти подальшому формуванню належних національно-патріотичних стандартів у відповідних осіб та сприяння реалізації ними свого громадянського обов'язку щодо захисту держави в подальшому.

Розділ 2 «Організаційно-правовий механізм здійснення адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «*Напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні*» надано вичерпний аналіз змісту та сутності напрямів адміністративно-правового механізму охорони прав і свобод дитини в Україні та окреслено, що вони можуть бути диференційовані з огляду на коло застосування, предмет відносно якого діють. Крім цього, спираючись на дослідження учених, слід зазначити, що напрями можуть охоплювати як міждержавний рівень, так і внутрішньодержавні взаємини, проте кінцева мета дії такого механізму залишається незмінною. Визначено також суттєву роль окремих інституцій у реалізації окреслених напрямів адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні.

Окремим напрямом дії адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні є забезпечення належного стану функціонування системи нормативно-правового забезпечення. В цьому напрямі вже функціонує низка нормативно-правових актів, проте, неодноразово дослідники звертали увагу на те, що вона потребує систематизації з метою ефективного впливу на вказане коло правовідносин.

Важливим аспектом є виявлення фактів порушень прав і свобод дитини за ознакою вчинення «в результаті збройної агресії», а також створення належного соціально-правового підґрунтя, що сприятиме подальшим діям щодо захисту прав і свобод дитини як на національному рівні, так і на міжнародній арені. Важливим є факт того, що багато українських дітей були примусово вивезені з території України та це питання також може складати окремий напрям адміністративно-правового захисту прав і свобод дітей, оскільки масштаб учинення такого діяння суттєво виходить за рамки поняття цивілізованості та демократії, як явища.

У підрозділі 2.2 «*Система й повноваження суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини*» проаналізовано систему суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні та зауважено, що вона складається з вищих органів державної влади, котрі в межах своєї компетенції впливають на формування державної політики в сфері захисту прав і свобод дитини в Україні. Водночас галузевий рівень відповідних органів державної влади здійснює свою діяльність за предметним принципом – одні з них забезпечують захист прав дітей-сиріт, інші – захист соціальних прав дитини тощо. Межі компетенції функціонування даних підрозділів потребують коригування та систематизації з урахуванням практик сьогодення та триваючої збройної агресії росії проти України й подальшої необхідності захисту прав і свобод дитини на міждержавному (міжнародному рівні).

Зміст і сутність діяльності служби у справах дітей, перш за все звужується до забезпечення захисту дітей-сиріт, що є одним із вузьконаправлених напрямів у даному адміністративно-правовому механізмі, а з огляду на різке збільшення

кількості дітей-сиріт в результаті збройної агресії росії проти України, а також рівень дитячої осиротілості, що невпинно зростає із часів здобуття незалежності Україною, питання забезпечення ефективного функціонування цього органу залишаються відкритими, а здійснювана ними діяльність, досить впливовою на механізм адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Посилаючись на компетенцію відповідного органу належить зауважити на тому, що його діяльність спрямована безпосередньо на соціально-правовий захист, або ж на захист соціальних прав і свобод дитини, що за своїм змістом є найбільш важливим на ранніх етапах розвитку та розглядається психологами та педагогами як основоположне у формуванні молодого особистості. Так, належна центру соціально-психологічної реабілітації компетенція дозволяє в широкому розумінні здійснювати не лише реалізацію державної політики в сфері захисту прав дитини, а й виконувати конкретні, фрагментарні та точкові повноваження, котрі чітко закріплені за нею та мають на меті досягнення конкретного результату.

У підрозділі 2.3 «Місце та роль Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини» обґрунтовується загальноправове розуміння цілей функціонування зазначеного органу, що ставляться з огляду на обсяг та його чисельність та в будь-якому випадку фрагментуються на декілька напрямів, одним із яких є захист прав і свобод дитини в Україні. Відзначається, що адміністративно-правовий захист здійснюється різними способами та реалізується в різноманітних формах, в тому числі в превентивному форматі, оскільки зміст і сутність адміністративної діяльності поліції дозволяє їй виконувати правозахисну функцію (виносячи при цьому адміністративно-юрисдикційні рішення) навіть в контексті превенції та з загальною метою – попередження вчинення правопорушень, як дітьми, так і відносно дітей.

Захисна функція поліції полягає не лише в її превентивній формі, а й у тому, що поліцейський конкретного підрозділу уповноважений запобігати домашньому насильству щодо дитини шляхом винесення термінового заборонного припису кривднику, що так само є однією з форм правозахисної діяльності та відноситься до категорії адміністративно-юрисдикційних.

Одним із основних напрямів правозахисту дитини є застосування норм законодавства України, що відноситься, переважно, до компетенції Національної поліції України, а також органів судової влади, як фінішної інстанції й остаточного етапу процесу правозахисту. Водночас, на нашу думку, спектр і зміст норм Кодексу України про адміністративні правопорушення має бути вдосконалений до рівня рекомендацій партнерів із Європейського Союзу та систематизований таким чином, щоб норми і їх структурні елементи, пов'язані з захистом прав дитини, були виділені в окремий розділ, розширені з урахуванням сучасних реалій.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Вплив міжнародного законодавства на механізм адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні» розкрито механізм міжнародно-правового захисту прав і свобод дитини, що чітко деталізує основні засади адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини, хоча відповідний процес здійснюється зокрема в кримінально-правовий спосіб.

Можливість притягнення до будь-якого виду відповідальності осіб, що здійснили порушення прав і свобод дитини має бути забезпечено в будь-який законний спосіб, а відповідно під час приведення в дію зазначеного механізму має бути застосовано всі належні правові процедури.

Міжнародний досвід забезпечення прав дитини передбачає наявність у батьків чіткого обов'язку опікування над нею, а також навчання поведінці в соціумі, відповідно до тих стандартів і норм, що чітко визначаються в суспільстві. Зміст міжнародного законодавства у сфері адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини проявляється під час здійснення судового провадження у контексті реалізації положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у Європейському суді з прав людини, що забезпечується в цивільному порядку, у той час як притягнення до відповідальності особи, що здійснила вивіз за кордон дитини нелегально, передбачає можливість притягнення особи як до кримінальної, так і до адміністративної відповідальності.

При цьому міжнародне законодавство чітко передбачає потребу сталого та логічного формулювання норм і положень національних нормативно-правових актів у частині упередження порушення прав і свобод дитини, що й складає адміністративно-правовий захист прав і свобод дитини.

У підрозділі 3.2 *«Особливості функціонування адміністративно-правового механізму в контексті протидії викраденню дітей»* доводиться, що одними із найбільш сутнісних порушень прав дітей є їх викрадення, а превентивна функція адміністративно-правового механізму охорони прав і свобод дитини в Україні в цьому контексті є найбільш релевантним інструментом протидії цьому деструктивному феномену. Дане діяння, незалежно від правової кваліфікації (цивільної, адміністративної чи кримінально-правової) наносить незворотні збитки моральному стану дитини та впливає на формування в останньої базових принципів та засад, що суттєво впливає на потребу укріплення не лише внутрішньоорганізаційної структури адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні, а й вимагає інституційних трансформацій від органів правопорядку.

Будь-які правопорушення у сфері викрадення дітей безпосередньо впливають не лише на конкретну соціальну ланку, певну сім'ю, а й на весь соціум та потребують державного реагування у даному контексті. Водночас українське законодавство визначає декілька рівнів реагування на факти викрадення дітей, у тому числі в транснаціональному контексті. Масштаб та спосіб реалізації адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні в даному контексті полягає в необхідності вжиття всіх можливих адміністративно-правових заходів ще до моменту вчинення цього виду правопорушення, що діє в транснаціональному форматі, потребує відповідного, не лише державного, а й міждержавного реагування.

Найбільш ефективним є укладання комплексних державних планів реагування на відповідні деструктивні соціальні вирази, оскільки виключно консолідація всіх без винятку органів правопорядку, до кола компетенції яких віднесена боротьба з зазначеними явищами, а також консолідація державних сервісних служб, що діють у відповідній сфері, може зробити можливою ефективну державну політику в сфері забезпечення прав і свобод дитини. Комплексне залучення поліцейських сил і засобів

до процесів превенції правопорушенням у сфері викрадення дітей дозволить забезпечити не лише права і свободи конкретної дитини, а й укріпити окремі організаційно-правові аспекти реалізації адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні та за її межами.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, яке полягає у комплексному дослідженні проблем адміністративно-правового захисту прав дитини з урахуванням європейського досвіду та напрацювання пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства в цій сфері. Основні висновки знайшли відображення в таких положеннях:

1. Історіографія наукових поглядів про права дитини бере свій початок ще з часів Античності, коли вперше на філософському рівні були осмислені основні проблеми забезпечення належного правового статусу дитини. Саме в цей історичний період було визнано необхідність у законодавчому порядку закріпити певні права дитини. Вказані ідеї були розвинені у наступні історичні епохи – Середньовіччя, Нового та Новітнього часів. Зокрема на погляди мислителів середньовіччя щодо особливостей правового статусу дитини та належного його забезпечення суттєво вплинула християнська релігія. В епоху Нового та Новітнього часів значного поширення набули так звані гуманістичні ідеї щодо статусу людини взагалі, сутність яких полягала у тому, що людина, у тому числі дитина – це найвища соціальна цінність, що має право на гідне життя. При цьому у всі історичні періоди розвитку доктринальної думки щодо прав дитини належна увага приділялася такому аспекту становлення дитини як забезпечення належного виховання з боку батьків та суспільства.

Парадигма становлення наукових поглядів про права дитини у вітчизняній доктринальній думці представлена окремими підходами, кожен з яких має важливе значення для правильного розуміння сутності феномена дитинства та правового статусу дитини. Серед таких основних підходів потрібно насамперед виокремити психологічний, соціологічний, соціокультурний та педагогічний. Сучасна юридична наука також не залишається осторонь багатьох проблем, пов'язаних із забезпеченням і захистом прав дитини. Разом з тим сучасні правознавці висвітлюють різноманітні аспекти забезпечення належного правового статусу дитини здебільшого з точки зору окремих галузей права, а не загальної теорії права. Зазначене переконливо свідчить про необхідність здійснення комплексного загальнотеоретичного дослідження проблем належного правового забезпечення статусу дитини, основу якого повинен складати «дитиноцентричний» підхід, який визнає пріоритет інтересів дитини над інтересами батьків, суспільства та держави.

Поняття адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні полягає в забезпеченні комплексного та всеохоплюючого функціонування всіх структурних елементів відповідного правового механізму, що включає права, повноваження та обов'язки, а також мету, завдання, принципи, функції та чітке коло суб'єктів забезпечення його реалізації. Основним завданням адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні є створення такого правового

становища, в умовах дії якого неможливим є порушення прав і свобод дитини та забезпечується підтримання всіх належних демократичних та правових обставин, що всебічно сприяють ефективній правореалізації своїх прав і свобод дитиною.

Ідеологічний зміст та сутність адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, зокрема крізь призму дії відповідного адміністративно-правового механізму, полягає в забезпеченні усталеного функціонування всіх демократичних процесів, що притаманні цивілізованому правовому суспільству, з огляду на стан його еволюційного розвитку та співмірність задекларованих суспільством соціальних цінностей і унормування їх у нормативно-правовому полі.

2. Захист прав дитини – це система дій, які здійснюються уповноваженими державними органами, інститутами громадянського суспільства, приватними особами і спрямовані на відновлення вже порушених прав дитини. Особливості правового регулювання забезпечення захисту прав дитини проявляється у тому, що такий захист згідно з існуючою на сьогодні нормативно-правовою базою надається як на державному рівні, так і на рівні громадянського суспільства. При цьому у сучасних демократичних реаліях особливого значення набуває захист прав дитини з боку відповідних інститутів громадянського суспільства, для якого характерні такі ознаки: існує разом із державно-правовим захистом прав та свобод дитини; передбачає утвердження непорушності прав та свобод дитини у суспільній свідомості; може здійснюватися в процесуальній формі та виражатися у формі суспільного осуду; передбачає захист як формально визнаних прав дитини, так і не закріплених на законодавчому рівні (моральних) прав; є важливим стимулом удосконалення забезпечення прав та свобод дитини державно-правовими інститутами.

Поряд із цим, права і свободи дитини, як об'єкт адміністративно-правового забезпечення відповідного правового механізму, розглядаються як чітко унормовані у законодавстві України та діючі в суспільстві соціально-правові обставини, що уможливають реалізацію дитиною визначену їй міру можливої та належної поведінки. Сутність адміністративно-правового забезпечення при цьому проявляється в створенні такого соціально-правового становища, за умов ефективної дії якого неможливою є нереалізація чи неповна реалізація визначених у законодавстві України прав і свобод дитини, за умови її ініціативи щодо цього.

При цьому об'єктами адміністративно-правового забезпечення захисту прав і свободи дитини в Україні можуть виступати також і загальні правові категорії, що безпосередньо впливають на захищеність дітей як соціального класу та верстви населення від деструктивних проявів, що негативно впливають на формування їх громадянської свідомості та не дозволяють в подальшому виховати законослухняних членів суспільства.

Також відсутність закріпленого на законодавчому рівні таких понять як «гідність дитини» та «законний інтерес дитини» в певній мірі ускладнює ефективну реалізацію положень Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» та дає можливість зловживати, зокрема, таким законодавчо визначеним поняттям як «насильство в сім'ї».

3. Сучасний категоріально-понятійний апарат в сфері дослідження прав дитини представлений значною кількістю відповідних правових понять, які визначають

різноманітні особливості правового регулювання статусу дитини. Окремі з цих понять закріплені на законодавчому рівні (наприклад, насильство в сім'ї) з урахуванням прогресивного європейського досвіду, що сприяє подоланню відповідних прогалин у даній правовій сфері. Проте на законодавчому рівні і дотепер залишається чимало категоріально-понятійних прогалин, які суттєво гальмують розвиток правовідносин, пов'язаних із забезпеченням та захистом прав, свобод і законних інтересів дитини. Удосконалення такого категоріально-понятійного апарату залежить насамперед від досягнень загальнотеоретичної юридичної науки, основним завданням якої є вироблення обґрунтованих дефініцій відповідних юридичних явищ.

При цьому особливості правового регулювання адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні полягають в тому, що зазначений механізм хоч і відноситься до галузі адміністративного права, проте його регулювання може знаходити відповідне відображення, в тому числі й у цивільному та кримінальному законодавстві, що є додатковими інструментами у реалізації завдань визначених загальнодержавним механізмом захисту прав і свобод дитини та приводяться у дію за необхідності відповідних фактичних обставин.

Окремими ж аспектами регулювання адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні є дія відповідних норм на всіх рівнях законодавства України та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, що в свою чергу суттєво гальмує правореалізацію норм і положень визначених, як структурні елементи вказаного адміністративно-правового механізму. Крім цього, важливим завданням у контексті інтеграції України до Європейського Союзу є вдосконалення регулювання адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні крізь призму норм законодавства Європейського Союзу. Поряд із цим необхідно підкреслити, що захист прав і свобод дитини в Україні, як основне завдання в діяльності відповідного адміністративно-правового механізму, досягається не лише в спосіб формального визначення меж можливої та належної поведінки всіх учасників відповідних правовідносин, а у тому числі в межах реалізації конкретних повноважень відповідних суб'єктів, що забезпечують вказаний правовий режим (наприклад Національна поліція України), зокрема в спосіб здійснення адміністративно-юрисдикційних повноважень.

4. Напрями адміністративно-правового захисту можуть диференціюватись за ознакою сфери застосування, предмету відносно якого діють тощо. Крім цього, спираючись на дослідження учених слід зазначити, що напрями можуть охоплювати як міждержавний рівень, так і внутрішньодержавні взаємини, проте кінцева мета дії такого механізму залишається незмінною. Вказується, що роль окремих інституцій у реалізації окреслених напрямів адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини в Україні є визначальною, оскільки всі вони діють з однією метою, створені для реалізації різних завдань, котрі складають напрями досягнення єдиної мети.

До напрямів адміністративно-правового захисту належить віднести декілька чітко розмежованих за класифікаційними критеріями векторів правореалізації відповідного механізму, що включають в себе: охорону прав і свобод дитини в сім'ї, в освітньому середовищі, а також у контексті інших соціальних комунікацій. Крім цього необхідно виділити індивідуальний підхід до реалізації адміністративно-

правового захисту прав і свобод дитини в Україні, що включає захист прав і свобод дітей, що віднесені до категорії вразливих верств населення (діти-сироти або ж позбавлені батьківського піклування). Поряд із цим напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні можуть бути поділені за суб'єктами його реалізації на ті, що втілюються вищими органами державної влади на стратегічному рівні, а також ті, що безпосередньо дбають про захист прав і свобод дитини в залежності від наявності чи відсутності соціально-правового прецеденту, що впливає на потребу захистити таку дитину.

При цьому, з організаційно-правової точки зору дія адміністративно-правового механізму захисту прав і свободи дитини в Україні може включати в себе організаційно-управлінський (забезпечення чіткості реалізації визначених законодавством України положень у сфері захисту прав і свобод дитини, як в Україні, так і за її межами), інституційно-компетенційний (дотримання чіткого розподілу меж компетенції між всіма органами правопорядку, до кола повноважень яких віднесено реалізацію заходів із захисту прав і свобод дитини) та нормативний напрями (забезпечення розроблення своєчасних змін до законодавства України та підзаконних нормативно-правових актів відповідно уповноваженими на це суб'єктами адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні).

5. Система суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні складається з вищих органів державної влади, котрі в межах своєї компетенції впливають на формування державної політики в сфері захисту прав і свобод дитини в Україні, а галузевий рівень відповідних органів, здійснює свою діяльність за предметним принципом – одні з них забезпечують захист прав дітей-сиріт, інші захист соціальних прав дитини тощо. Межі компетенції функціонування даних підрозділів потребують коригування та систематизації з урахуванням практик сьогодення та триваючої збройної агресії росії проти України й подальшої необхідності захисту прав і свобод дитини на міждержавному (міжнародному рівні).

До кола суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свободи дитини в Україні, з урахуванням розроблених класифікаційних критеріїв необхідно віднести: на вищому рівні державної влади: Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України (коло повноважень яких, переважною мірою полягає в наявності компетенції щодо формування загальнодержавних тенденцій у сфері адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини та визначення чітких векторів державної політики в даному напрямі); дорадчий корпус суб'єктів доповнюється уповноваженим Президента України із захисту прав дітей, а також уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (до повноважень яких відноситься, перш за все, розгляд звернень і запитів громадян, щодо проблемних питань у сфері дії адміністративно-правового захисту прав і свободи дитини в Україні); на рівні Кабінету Міністрів України, необхідно визначити Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство реінтеграції, Міністерство соціальної політики, Міністерство юстиції України та Міністерство освіти і науки України (характерною особливістю функціонування українських міністерств є те, що вони зобов'язані не лише формувати відомчу політику, як форму реалізації загальнодержавного вектору, а й здійснювати фрагментарне та ситуативне управління адміністративно-правовим захистом прав і свобод дитини в межах своєї

компетенції); на рівні центральних органів виконавчої влади та відповідних загальнодержавних служб, що опікуються захистом прав і свобод дитини визначено Національну поліцію України, як основний орган правопорядку, що функціонує у даній сфері, а також інститут служби у справах дітей.

Крім цього слід підкреслити, що до кола суб'єктів адміністративно-правового захисту прав дитини також відносяться місцеві органи державної влади та відповідні структурні підрозділи, а також органи місцевого самоврядування та громадські організації.

6. Роль і місце Національної поліції України в реалізації адміністративно-правового механізму захисту прав і свобод дитини є однією із провідних, оскільки саме цей правоохоронний орган має компетенцію як превентивної діяльності (що хоч за змістом і сутністю відноситься до правоохоронної, проте за формою реагування набуває правозахисних рис), так і безпосереднього адміністративно-юрисдикційного реагування на порушення прав і свобод дитини.

Окрім того роль і місце Національної поліції України визначається чіткістю формулювання та вичерпністю змісту норм і положень законодавства України у відповідній сфері, що відноситься до компетенції зазначеного центрального органу виконавчої влади низку завдань і повноважень, що спрямовані на захист прав і свобод дитини та унеможливлення їх порушення. Коло принципів функціонування Національної поліції України, а також чітко окреслені завдання уможливають реалізацію форм поліцейської діяльності, що найбільш ефективно впливають на захист прав і свобод дитини в Україні, як-от поліцейське піклування. Крім цього наявність в структурі Національної поліції України окремо визначених підрозділів до кола компетенції яких віднесено забезпечення захисту прав і свобод дитини, чітко свідчить про пріоритетність даного напрямку роботи в діяльності відповідного центрального органу виконавчої влади та виокремлює його серед інших органів правопорядку.

7. Механізмом застосування міжнародно-правових норм є комплексно сформульована, чітко прорахована та об'єктивно сконструйована система, що включає комплекс юридичних засобів, способів, що спрямовані на досягнення дотримання всіма суб'єктами визначених міжнародних правил поведінки.

Незалежно від утворених інституцій, що діють на договірній основі чи сформовані в результаті тісних дружніх зв'язків між державами, має місце нагальна необхідність закріплення визначених домовленостей у нормативно-правових актах, що формують загальні умови співробітництва, визначають, що є допустимим та не допустимим у контексті угоди. Серед основних сутнісних характеристик слід акцентувати увагу на поняттях «викрадення дітей», «постійне місце проживання», «права піклування» та «права доступу».

8. Сутність правового механізму протидії викраденню дітей полягає у здійсненні державою та інститутами громадянського суспільства превентивних заходів, спрямованих на запобігання такому викраденню, а також на забезпечення ефективної роботи уповноважених державних органів, міжнародних організацій, недержавних структур щодо дотримання ними положень національного законодавства та міжнародного права, які визначають особливості взаємодії цих органів і організацій у цій сфері.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Matushevych, A. Rights and freedoms of the child as the object of administrative and legal protection. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2023. № 6. P. 40-44.
 2. Матусевич А.Л. До питання міжнародного співробітництва в протидії викраденню дітей. *KELM*. 2023. № 7(59). С. 401-406 (Республіка Польща).
 3. Матусевич А. Л. Місце та роль Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини. *Право і суспільство*. 2024. № 1. Т. 2. С. 488-492.
 4. Матусевич А.Л. Поняття та сутність адміністративно-правової охорони прав і свобод дитини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 2. С. 81-86.
 5. Матусевич А.Л. Поняття, особливості та окремі аспекти правового регулювання охорони прав і свобод дитини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 3. С. 103-107.
 6. Матусевич А. Л. Напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 684-685.
- які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:***
7. Матусевич А.Л. Компетенція національної поліції як суб'єкта адміністративно-правового захисту прав дитини. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22–23 вересня 2021 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 122–124.
 8. Матусевич А.Л. Адміністративно-правовий захист прав і свобод дитини в Україні: до питання напрямів. *Актуальні проблеми взаємодії правової науки та практики її застосування: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 16–17 березня 2022 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 118–120.
 9. Матусевич А.Л. Правове регулювання охорони прав і свобод дитини: до питання особливостей. *Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19–20 жовтня 2022 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 129–132.
 10. Матусевич А.Л. Поняття та сутність адміністративно-правової охорони прав і свобод дитини. *Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25–26 січня 2023 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 39–41.
 11. Матусевич А.Л. Права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правової охорони. *Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 13–14 березня 2023 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 143–147.

АНОТАЦІЯ

Матусевич А.Л. Особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2024.

Дисертація є однією з перших в Україні праць, у якій здійснено комплексну характеристику особливостей адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, включно з напрацюванням ймовірних шляхів їх вирішення та розв'язання.

Автором на підставі аналізу наукових позицій і думок учених, а також норм законодавства України надано характеристику поняттю та сутності адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини. Досліджено права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правового захисту та встановлено поняття, особливості та окремі аспекти правового регулювання захисту прав і свобод дитини в Україні. Доводиться, що напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні чітко корелюються з поняттям та змістом системи й повноважень суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини.

Доводиться позиція, що Національної поліції України займає провідну та ключову роль в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини, з огляду на коло її компетенції та визначених законодавством України мір необхідної поведінки й окреслених завдань. Визначено також сутність та зміст міжнародних норм захисту прав і свобод дитини в Україні, що з огляду на стрімкі євроінтеграційні процеси відіграють чи не ключову роль в процесах удосконалення національного українського законодавства, а також пропорційно впливають на міру та можливість здійснення міжнародного співробітництва в протидії викраденню дітей.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист, права дитини, права і свободи, захист прав, адміністративні процедури захисту, адміністративне забезпечення реалізації прав дітей.

SUMMARY

Matusевич A.L. Peculiarities of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine. – *Qualifying scientific work as a manuscript.*

Dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences in the specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process; financial law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

The dissertation is one of the first works in Ukraine, in which a comprehensive description of the features of the administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine is carried out, including the development of possible ways to solve and solve them.

The author, on the basis of the analysis of scientific positions and opinions of scientists, as well as the norms of the legislation of Ukraine, characterizes the concept and essence of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child. The rights and freedoms of the child as an object of administrative and legal protection are investigated and the concept, features and certain aspects of the legal regulation of the

protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine are established. It is proved that the directions of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine are clearly correlated with the concept and content of the system and powers of the subjects of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child.

The position is proved that the National Police of Ukraine plays a leading and key role in the administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child, taking into account the range of its competence and the measures of necessary behavior and the outlined tasks defined by the legislation of Ukraine. The essence and content of international norms for the protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine are also defined, which, in view of the rapid European integration processes, play almost a key role in the processes of improving the national Ukrainian legislation, as well as proportionally affect the degree and possibility of international cooperation in combating child abduction.

Keywords: administrative and legal protection, children's rights, rights and freedoms, protection of rights, administrative protection procedures, administrative support for the implementation of children's rights.